

DENOV TUMANI ARXIVI FAOLIYATI VA UNING HUDUD TARIXINI O'RGANISHDAGI AHAMIYATI

Muallif: **Musurmonqulov Akbar**

Annotatsiya

Maqolada Denov tumani arxivi faoliyatining asosiy yo'nalishlari, unda saqlanayotgan hujjatlarning tarkibi hamda hudud tarixini o'rganishdagi ilmiy ahamiyati tahlil qilinadi. Arxiv hujjatlarining tarixiy tadqiqotlar, ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni yoritish va fuqarolarning huquqiy manfaatlarini ta'minlashdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, arxiv ishini modernizatsiya qilish va hujjatlarni raqamlashtirishning dolzarb masalalari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Denov tumani arxivi, Milliy arxiv fondi, tarixiy manbalar, arxiv hujjatlari, raqamlashtirish, tarixiy xotira.

Аннотация

В статье анализируются основные направления деятельности Деновского районного архива, состав архивных документов и их научное значение в изучении истории региона. Освещается роль архивных материалов в исторических исследованиях, изучении социально-экономических процессов и обеспечении прав граждан. Особое внимание уделяется вопросам модернизации архивного дела и цифровизации документов.

Ключевые слова: Деновский районный архив, Национальный архивный фонд, исторические источники, архивные документы, цифровизация, историческая память.

Annotation

The article analyzes the main activities of the Denov District Archive, the composition of its archival documents, and their scientific significance in studying the history of the region. The role of archival materials in historical research, socio-economic

studies, and protection of citizens' rights is highlighted. Special attention is paid to the modernization of archival activities and the digitization of documents.

Keywords: Denov District Archive, National Archival Fund, historical sources, archival documents, digitization, historical memory.

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida har bir xalq va davlatning tarixiy xotirasini saqlash, uni ilmiy jihatdan o'rganish hamda kelajak avlodlarga yetkazish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Tarixiy xotira millatning o'zligini anglashida, ma'naviy qadriyatlarini asrab-avaylashida va jamiyat taraqqiyotining uzviyligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, arxiv muassasalari tarixiy merosni saqlovchi va uni ilmiy muomalaga kirituvchi asosiy maskanlardan biri sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Arxivlarda davlat boshqaruvi, iqtisodiyot, madaniyat, ta'lim, fan va jamiyat hayotining turli jabhalariga oid noyob hujjatlar jamlangan bo'lib, ular o'tmishni haqqoniy o'rganish imkoniyatini yaratadi.

O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarida tarixiy merosni asrash, milliy arxiv fondini boyitish hamda arxiv ishini zamonaviy talablar asosida tashkil etishga katta e'tibor qaratildi. Xususan, arxiv faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik bazasi takomillashtirildi, hujjatlarni saqlash va ulardan foydalanishning yangi mexanizmlari joriy etildi. O'zbekiston Respublikasining "Arxiv ishi to'g'risida"gi Qonuni hamda arxiv tizimini rivojlantirishga qaratilgan qator me'yoriy-huquqiy hujjatlar ushbu sohaning yanada takomillashishiga xizmat qilmoqda. Natijada arxiv fondlarini saqlash, tizimlashtirish, ilmiy tavsiflash va raqamlashtirish ishlari izchil amalga oshirilmoqda.

Tarixiy manbalar tizimida arxiv hujjatlari eng ishonchli va obyektiv ma'lumotlarni o'zida mujassam etgan birlamchi manbalar hisoblanadi. Tarixchi olimlar tomonidan olib borilayotgan ko'plab ilmiy tadqiqotlar aynan arxiv materiallariga asoslanadi. Chunki arxiv hujjatlari muayyan davrning siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy hayotini bevosita aks ettiruvchi daliliy materiallar bo'lib, ular tarixiy voqea va hodisalarning asl mohiyatini

ochib berishga xizmat qiladi. Shu sababli har qanday hudud tarixini chuqur va xolis tadqiq etishda arxiv hujjatlarining ahamiyati nihoyatda katta hisoblanadi.

Surxondaryo viloyati qadimiy tarixga ega bo'lgan hududlardan biri bo'lib, uning tarkibidagi Denov tumani ham o'zining boy tarixiy va madaniy merosi bilan ajralib turadi. Denov qadimdan Buyuk Ipak yo'li yo'nalishlarida joylashgan muhim markazlardan biri bo'lib, bu yerda turli davrlarga oid moddiy va ma'naviy madaniyat namunalari shakllangan. Hududning siyosiy, iqtisodiy va madaniy rivojlanish bosqichlarini o'rganishda arxiv hujjatlari muhim manba vazifasini bajaradi. Ayniqsa, XX asr va mustaqillik yillariga oid boshqaruv hujjatlari, statistik ma'lumotlar, xo'jalik faoliyatiga doir materiallar hamda shaxsiy tarkib hujjatlari Denov tumanining rivojlanish tarixini tadqiq etishda katta ilmiy qiymatga ega.

Denov tumani arxivi fondlarida mahalliy davlat hokimiyati organlari, korxona va tashkilotlar, ta'lim muassasalari, qishloq xo'jaligi birlashmalari, madaniyat va sog'liqni saqlash muassasalari faoliyatiga oid ko'plab hujjatlar saqlanmoqda. Ushbu hujjatlar hududning iqtisodiy taraqqiyoti, aholi turmush darajasi, demografik jarayonlar, ijtimoiy infratuzilmaning rivojlanishi va boshqa muhim masalalarni o'rganish imkonini beradi. Bundan tashqari, arxiv materiallari fuqarolarning mehnat faoliyati, ta'lim olganligi yoki boshqa huquqiy munosabatlarini tasdiqlovchi muhim hujjat sifatida ham amaliy ahamiyat kasb etadi.

Hozirgi davrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi arxiv sohasi oldiga yangi vazifalarni qo'yimoqda. Arxiv hujjatlarini raqamlashtirish, elektron kataloglar yaratish va masofaviy xizmatlarni rivojlantirish arxiv tizimini modernizatsiya qilishning muhim yo'nalishlariga aylanmoqda. Bu esa hujjatlarning saqlanish darajasini oshirish, ulardan foydalanishni yengillashtirish hamda tadqiqotchilar uchun qulay sharoit yaratishga xizmat qilmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi Denov tumani arxivining faoliyatini, unda saqlanayotgan hujjatlarning tarkibi va ilmiy ahamiyatini tahlil qilish, shuningdek, arxiv hujjatlarining hudud tarixini o'rganishdagi o'rni hamda arxiv ishini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlarini yoritishdan iboratdir. Ushbu tadqiqot natijalari Denov tumani

tarixini o'rganishda arxiv manbalarining ahamiyatini ochib berish bilan birga, arxiv faoliyatini takomillashtirish masalalarini ilmiy jihatdan asoslashga xizmat qiladi.

Asosiy qism

Denov tumani arxivining tashkil topishi va faoliyatining asosiy yo'nalishlari

Arxiv muassasalari har qanday davlatning tarixiy xotirasini saqlash, hujjatli merosni asrab-avaylash va jamiyatning axborotga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiluvchi muhim ijtimoiy institutlardan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida arxiv tizimi Milliy arxiv fondi hujjatlarini jamlash, hisobga olish, saqlash va ulardan foydalanishni tashkil etish vazifalarini amalga oshiradi. Hududiy arxivlar esa mazkur tizimning muhim bo'g'ini bo'lib, mahalliy davlat hokimiyati organlari, korxona va tashkilotlar tomonidan yaratilgan hujjatlarni qabul qilish va saqlashni ta'minlaydi.

Denov tumani arxivi Surxondaryo viloyati arxiv tizimining tarkibiy qismi sifatida faoliyat yuritib, tuman hududida faoliyat ko'rsatgan va ko'rsatayotgan muassasalarning hujjatlarini jamlash, saqlash va ilmiy muomalaga kiritish bilan shug'ullanadi. Arxiv fondlarida tuman hokimligi, sobiq ijroiya qo'mitalari, qishloq xo'jaligi korxonalari, sanoat tashkilotlari, ta'lim muassasalari, sog'liqni saqlash tizimi hamda madaniyat muassasalari faoliyatiga oid ko'plab hujjatlar saqlanadi.

Arxiv faoliyatining muhim yo'nalishlaridan biri hujjatlarni ekspertizadan o'tkazish va ularning ilmiy-amaliy ahamiyatini aniqlash hisoblanadi. Ekspertiza natijasida tarixiy va huquqiy qiymatga ega bo'lgan hujjatlar doimiy saqlash uchun qabul qilinadi. Mazkur jarayon Milliy arxiv fondini boyitish va tarixiy ahamiyatga ega bo'lgan hujjatlarning yo'qolib ketishining oldini olishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, arxiv muassasasi hujjatlarni ilmiy tavsiflash, fondlar va yig'majildlar bo'yicha ma'lumotnomalar tayyorlash, kataloglar yaratish hamda foydalanuvchilarga axborot xizmatlarini ko'rsatish kabi vazifalarni ham bajaradi. Ushbu faoliyat natijasida tadqiqotchilar va fuqarolar zarur ma'lumotlarni qisqa vaqt ichida topish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Denov tumani arxivi faoliyatining yana bir muhim jihati hujjatlarning jismoniy holatini saqlash bilan bog'liqdir. Arxiv hujjatlari maxsus saqlov xonalarida harorat va

namlik me'yorlariga rioya qilingan holda saqlanadi. Bu esa qog'oz hujjatlarning uzoq muddat davomida sifatini yo'qotmasdan saqlanishiga imkon yaratadi.

Arxiv hujjatlarining Denov tumani tarixini o'rganishdagi ahamiyati

Tarix fanining asosiy vazifalaridan biri o'tmish voqealarini haqqoniy va ilmiy asosda tiklashdan iboratdir. Bunday maqsadga erishishda arxiv hujjatlari eng muhim birlamchi manbalar hisoblanadi. Denov tumani arxivida saqlanayotgan hujjatlar hudud tarixining turli davrlarini tadqiq etishda katta ilmiy ahamiyatga ega.

Arxiv fondlarida mavjud boshqaruv hujjatlari orqali tumanning ma'muriy-hududiy tuzilishidagi o'zgarishlar, davlat organlari faoliyati va boshqaruv tizimining rivojlanish bosqichlarini o'rganish mumkin. Qarorlar, farmoyishlar va yig'ilish bayonnomalari ma'lum bir davrning siyosiy jarayonlarini yoritib beruvchi muhim manbalardir.

Iqtisodiy tarixni tadqiq etishda statistik hisobotlar, ishlab chiqarish rejalari, moliyaviy hujjatlar va xo'jalik faoliyatiga oid materiallar katta ahamiyat kasb etadi. Ushbu hujjatlar orqali Denov tumanining qishloq xo'jaligi, sanoat, savdo va xizmat ko'rsatish sohalaridagi rivojlanish dinamikasini aniqlash mumkin. Ayniqsa, paxtachilik, g'allachilik, bog'dorchilik va chorvachilik sohalariga oid hujjatlar hudud iqtisodiyotining tarixiy taraqqiyotini o'rganishda muhim manba hisoblanadi.

Denov tumani tarixini o'rganishda demografik ma'lumotlarning ham o'zni beqiyosdir. Arxivlarda saqlanayotgan statistik ma'lumotlar aholi sonining o'zgarishi, migratsiya jarayonlari, mehnat resurslari va urbanizatsiya darajasini tahlil qilish imkonini beradi. Bu ma'lumotlar hududning ijtimoiy rivojlanish tendensiyalarini aniqlashda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, ta'lim va madaniyat muassasalariga oid hujjatlar orqali tumanda ma'naviy-ma'rifiy hayotning rivojlanish bosqichlarini tadqiq etish mumkin. Maktablar, kutubxonalar, madaniyat markazlari va boshqa muassasalarning faoliyatiga oid materiallar aholining ma'naviy hayoti va madaniy taraqqiyoti haqida qimmatli ma'lumotlar beradi. Tarixchilar uchun arxiv hujjatlarining yana bir afzalligi ularning obyektiv xarakterga ega ekanligidir. Hujjatlar voqea sodir bo'lgan davrning o'zida yaratilganligi sababli ular tarixiy haqiqatni tiklashda eng ishonchli manbalardan biri

hisoblanadi. Shu jihatdan Denov tumani arxivi fondlari hudud tarixiga oid ilmiy tadqiqotlarni amalga oshirishda muhim manba bazasini tashkil etadi.

Arxiv hujjatlari nafaqat ilmiy tadqiqotlar uchun, balki fuqarolarning kundalik hayotida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda ko‘plab fuqarolar pensiya tayinlash, ish stajini tasdiqlash, ish haqi miqdorini aniqlash, ta’lim olganlik haqidagi ma’lumotlarni tiklash yoki mulkiy huquqlarni tasdiqlash maqsadida arxivlarga murojaat qilmoqdalar.

Denov tumani arxivi fuqarolarning murojaatlarini ko‘rib chiqish va ularga arxiv ma’lumotnomalari berish bo‘yicha muntazam faoliyat olib boradi. Arxiv ma’lumotnomalari ko‘pincha pensiya olish, mehnat faoliyatini tasdiqlash va boshqa ijtimoiy masalalarni hal etishda asosiy hujjat sifatida xizmat qiladi.

Ayrim hollarda korxona yoki tashkilotlarning faoliyati tugatilgan bo‘lishi mumkin. Bunday vaziyatlarda mazkur tashkilotlarga oid hujjatlar aynan arxivlarda saqlanadi. Fuqarolar o‘z huquqlarini himoya qilish va zarur ma’lumotlarni tiklash uchun arxiv fondlaridan foydalanadilar. Shu sababli arxivlarning ijtimoiy ahamiyati yildan-yilga ortib bormoqda.

Arxiv xizmatlarining sifatini oshirish maqsadida murojaatlarni ko‘rib chiqish muddatlarini qisqartirish, elektron xizmatlarni rivojlantirish va fuqarolarga masofadan turib xizmat ko‘rsatish mexanizmlarini kengaytirish bo‘yicha ishlar amalga oshirilmoqda. Bu esa aholining davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini yanada kengaytiradi.

XXI asr axborot texnologiyalari asri sifatida arxiv tizimi oldiga ham yangi talablarni qo‘ymoqda. Hujjatlarni raqamlashtirish bugungi kunda arxiv ishini rivojlantirishning eng dolzarb yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Raqamlashtirish hujjatlarning elektron nusxalarini yaratish orqali ularni uzoq muddat saqlash va ulardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Denov tumani arxivida ham hujjatlarni elektron shaklga o‘tkazish, ma’lumotlar bazalarini yaratish va fondlar bo‘yicha elektron kataloglar tuzish ishlari bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. Elektron kataloglar tadqiqotchilar va fuqarolarga kerakli hujjatlarni tezkor qidirish imkonini beradi. Raqamlashtirishning asosiy afzalliklaridan biri

hujjatlarning asl nusxalarini saqlab qolishdir. Tadqiqotchilar elektron nusxalardan foydalangan holda ishlaganlari sababli qog‘oz hujjatlarning jismoniy eskirishi kamayadi. Bundan tashqari, elektron arxiv tizimi hujjatlar xavfsizligini ta‘minlash va favqulodda holatlar oqibatida ma‘lumotlarning yo‘qolib ketishining oldini olish imkonini beradi.

Kelajakda Denov tumani arxivida sun‘iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish, elektron qidiruv tizimlarini takomillashtirish, onlayn xizmatlar ko‘lamini kengaytirish va raqamli fondlarni yaratish arxiv ishining samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Bu esa ilmiy tadqiqotlar sifatining yaxshilanishi va fuqarolarga ko‘rsatilayotgan xizmatlar darajasining yuksalishiga xizmat qilad

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, arxivlar har qanday davlat va jamiyatning tarixiy xotirasini saqlovchi, avlodlar o‘rtasidagi ma‘naviy hamda tarixiy bog‘liqlikni ta‘minlovchi muhim muassasalardan biri hisoblanadi. Tarixiy taraqqiyot davomida shakllangan hujjatli merosni yig‘ish, saqlash va kelajak avlodlarga yetkazish vazifasi aynan arxivlar zimmasiga yuklatilgan. Shu jihatdan Denov tumani arxivi ham Surxondaryo vohasining tarixiy merosini saqlash va ilmiy muomalaga kiritishda muhim o‘rin tutadi. Arxiv fondlarida jamlangan hujjatlar tumanning siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy rivojlanish bosqichlarini o‘rganishda asosiy manba vazifasini bajaradi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, Denov tumani arxivi fondlarida turli davrlarga oid boshqaruv hujjatlari, statistika ma‘lumotlari, moliyaviy hisobotlar, ta‘lim va madaniyat muassasalari faoliyatiga oid materiallar, shuningdek, shaxsiy tarkib hujjatlari saqlanmoqda. Ushbu hujjatlar nafaqat tarixchilar uchun, balki iqtisodchilar, huquqshunoslar, sotsiologlar va boshqa soha mutaxassislari uchun ham qimmatli ilmiy manba hisoblanadi. Ayniqsa, hududning iqtisodiy taraqqiyoti, demografik holati, qishloq xo‘jaligi rivoji, ta‘lim tizimi va mahalliy boshqaruv organlari faoliyatini o‘rganishda arxiv materiallarining ilmiy ahamiyati nihoyatda katta ekanligi namoyon bo‘ladi.

Arxiv hujjatlarining yana bir muhim jihati ularning tarixiy voqealarni xolis va ishonchli tarzda aks ettirishidir. Hujjatlar bevosita voqea-hodisalar sodir bo‘lgan davrda

yaratilganligi sababli ular tarixiy haqiqatni tiklashda eng muhim birlamchi manbalar sifatida e'tirof etiladi. Shu bois Denov tumani tarixiga oid ilmiy izlanishlarni amalga oshirishda arxiv materiallaridan keng foydalanish tadqiqotlarning ilmiy asoslanganligini oshiradi hamda tarixiy jarayonlarga obyektiv baho berish imkonini yaratadi.

Bugungi kunda arxivlarning vazifasi faqat hujjatlarni saqlash bilan cheklanib qolmaydi. Ular fuqarolarning huquq va manfaatlarini himoya qilishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Pensiya tayinlash, mehnat stajini tasdiqlash, ish haqi to'g'risidagi ma'lumotlarni tiklash, ta'lim olganlik haqidagi hujjatlarni tasdiqlash kabi ko'plab masalalar arxiv hujjatlari asosida hal etiladi. Shu sababli Denov tumani arxivi aholiga ko'rsatilayotgan davlat xizmatlarining muhim tarkibiy qismi sifatida ham faoliyat yuritmoqda.

Maqolada ko'rib chiqilgan yana bir muhim masala arxiv ishini raqamlashtirish jarayonidir. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi arxiv tizimida yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Hujjatlarni elektron shaklga o'tkazish, elektron kataloglar yaratish va masofaviy xizmatlarni joriy etish hujjatlardan foydalanish samaradorligini oshirish bilan birga, ularning uzoq muddat saqlanishini ham ta'minlaydi. Denov tumani arxivida amalga oshirilayotgan raqamlashtirish ishlari kelgusida hujjatlarga tezkor murojaat qilish, ilmiy tadqiqotlar sifatini oshirish hamda fuqarolarga ko'rsatilayotgan xizmatlar darajasini yanada yaxshilashga xizmat qiladi.

Shuningdek, arxiv fondlarini boyitish, mavjud hujjatlarni ilmiy tavsiflash, zamonaviy saqlash texnologiyalarini joriy etish va malakali mutaxassislar tayyorlash arxiv faoliyatini rivojlantirishning muhim yo'nalishlari bo'lib qolmoqda. Ayniqsa, tarixiy qimmatga ega bo'lgan hujjatlarni aniqlash, ularni restavratsiya qilish va elektron nusxalarini yaratish ishlari milliy hujjatli merosni saqlashda muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, Denov tumani arxivi hudud tarixini o'rganish, tarixiy xotirani saqlash, ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish hamda fuqarolarning huquqiy manfaatlarini ta'minlashda muhim ijtimoiy va ilmiy institut sifatida faoliyat yuritmoqda. Arxiv fondlaridan samarali foydalanish, ularni raqamlashtirish va ilmiy muomalaga keng jalb etish nafaqat Denov tumani, balki butun Surxondaryo vohasi tarixini chuqur o'rganish

imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu sababli arxiv faoliyatini takomillashtirish, uning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va zamonaviy axborot texnologiyalarini keng joriy etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri bo‘lib qolmoqda. Natijada tarixiy merosni asrash va undan samarali foydalanish borasidagi ishlar yanada rivojlanib, kelajak avlodlarga boy va ishonchli tarixiy manbalarni yetkazish imkoniyati kengayadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Arxiv ishi to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2010.
2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: Adolat, 2023.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining arxiv ishini rivojlantirish va takomillashtirishga oid farmon va qarorlari. – Toshkent, 2019–2024.
4. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining arxiv faoliyatiga oid qarorlari va nizomlari. – Toshkent, 2018–2024.
5. Ahmedov B.A. O‘zbekiston xalqlari tarixi manbalari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2001. – 320 b.
6. Alimov I.A. Arxivshunoslik asoslari. – Toshkent: Tafakkur, 2018. – 280 b.
7. Jo‘rayev N. Tarix falsafasining nazariy asoslari. – Toshkent: Ma‘naviyat, 2008. – 408 b.
8. Karimov Sh. O‘zbekiston arxivlari tarixi. – Toshkent: Akademnashr, 2017. – 312 b.
9. Madaminov T., Xolmatov S. Tarixiy manbashunoslik va arxiv hujjatlari. – Toshkent: Fan, 2021. – 296 b.
10. Murtazayev B.X. Arxiv hujjatlari va tarixiy tadqiqotlar metodologiyasi. – Toshkent: Fan, 2020. – 248 b.
11. Rajabov Q. Manbashunoslik. – Toshkent: Universitet, 2018. – 256 b.
12. Rasulov B. Tarixiy hujjatlar va ularni ilmiy tahlil qilish metodikasi. – Toshkent: Universitet, 2020. – 230 b.
13. To‘xtiyev N. Markaziy Osiyo tarixshunosligi va manbashunosligi. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016. – 368 b.

14. Hasanov A. O‘zbekiston tarixini o‘rganishda arxiv manbalarining ahamiyati. – Toshkent: Fan, 2019. – 214 b.
15. Surxondaryo viloyati tarixi. – Toshkent: Sharq, 2018. – 432 b.
16. Abdurahmonov M. Arxiv hujjatlarining tarixiy tadqiqotlardagi o‘rni // Arxivlar axborotnomasi. – Toshkent, 2022. – №2. – B. 15–22.
17. Xolboyev D. O‘zbekistonda arxiv ishini raqamlashtirish istiqbollari // Arxivlar axborotnomasi. – Toshkent, 2023. – №1. – B. 28–35.
18. Karimov A. Tarixiy xotirani saqlashda arxivlarning roli // O‘zbekiston tarixi. – Toshkent, 2020. – №3. – B. 67–74.
19. Rasulova M. Hududiy arxivlar faoliyatini takomillashtirish masalalari // Jamiyat va boshqaruv. – Toshkent, 2021. – №4. – B. 45–51.
20. Mamatov S. Milliy arxiv fondi hujjatlaridan foydalanishning zamonaviy yo‘nalishlari // Arxivlar axborotnomasi. – Toshkent, 2024. – №2. – B. 39–47.
21. Ergashev N. Arxiv fondlari va ularning ilmiy tavsifi // O‘zbekiston tarixi. – Toshkent, 2022. – №4. – B. 55–62.
22. O‘zarxiv agentligi materiallari va uslubiy qo‘llanmalari. – Toshkent, 2022.
23. Surxondaryo viloyati davlat arxivi fondlari bo‘yicha ma’lumotnomalar. – Termiz, 2024.
24. O‘zbekiston Milliy arxivi fondlari kataloglari. – Toshkent, 2023.
25. O‘zarxiv agentligining rasmiy sayti.
26. O‘zbekiston Milliy arxivining rasmiy sayti.
27. Lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi.
28. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi materiallari.
29. Ziyonet axborot-ta’lim portal ma’lumotlari.
- O‘zbekiston Milliy kutubxonasining elektron katalog materiallari.